

1. CVIČENÍ

Skloňování substantiv: o-kmenová deklinace (maskulina) (§ 29)**Prézens slovesa *ѣсмь, ѣси, быти* (§ 64)****A. MLUVNICE**

Staroslověnština má stejně jako čeština sedm pádů. Zachovává však navíc, v opozici vůči singuláru a plurálu, také kategorii duálu (dvojného čísla), a to u všech ohebných slovních druhů. Duálové tvary se užívají pro vyjádření počtu dvou u osob i věcí.

Poznámka:

- V češtině máme zachovány některé jednotlivé duálové formy: *ruce, rukou, rukama; uši, uší, ušima; oči, očí, očima; nohou, nohama; prsou; kolenu; ramenou.*

VZOR: **РАБЪ** (= otrok)

	Sg.	Pl.	Du.
Nom.	РАБЪ	РАБ-И	РАБ-А
Gen.	РАБ-А	РАБ-Ъ	РАБ-ОУ
Dat.	РАБ-ОУ	РАБ-ОМЪ	РАБ-ОМА
Ak.	РАБЪ	РАБ-Ы	РАБ-А
Vok.	РАБ-Е	РАБ-И	РАБ-А
Lok.	РАБ-Ѣ	РАБ-ѢХЪ	РАБ-ОУ
Instr.	РАБ-ОМЪ	РАБ-Ы	РАБ-ОМА

Poznámka:

- Velární (zadopatrové) souhlásky (**к, г, ѡ**) se před koncovkami v jistých pádech mění (palatalizují, měkčí) takto:

vok. sg.: **к – ч, г – ж, ѡ – ш,**

lok. sg., nom. + vok. pl., lok. pl.: **к – ц, г – с** (s dubletou **з**), **ѡ – ѣ**, např.

пророкъ (= prorok) – **пророчѣ** – **пророцѣ** – **пророци** – **пророцѣхъ**,

тръгъ (= trh) – **тръжѣ** – **тръсѣ/тръзѣ** – **тръси/тръзи** – **тръсѣхъ/тръзѣхъ**,

доухъ (= duch) – **доуше** – **доуцѣ** – **доуци** – **доуцѣхъ**.

Sloveso *быти* (být)

Os.	Sg.	Pl.	Du.
1.	ѣсмь (jsem)	ѣсмъ	ѣсвѣ
2.	ѣси	ѣсте	ѣста
3.	ѣтъ	сжтъ	ѣсте

Poznámka:

- Záporné formy slovesa **быти** v přítomnosti jsou **нѣсмь, нѣси, нѣстѣ, нѣсмъ, нѣсте, не сжтъ, нѣсвѣ, нѣста, нѣсте**. Inf.: **не быти**.

B. Пречтете a přeložte:

1. сѣдѣ мои истиньнѣ естѣ. 2. азъ есмь хлѣбъ живыи. 3. ты еси христосъ, сынъ бога. 4. вы есте свѣтъ мира. 5. съ естѣ въ истинѣ съпасъ всемоу миру. 6. глаголы, ѿже азъ глаголахъ вамъ, доухъ сътъ и животъ сътъ. 7. страха нѣстѣ въ любве. 8. ты еси свещеникъ въ вѣкъ. 9. велици сътъ грѣси наши. 10. въ грѣсѣхъ ты родилъ сѧ еси.

Poznámky: 5. миру *dat. adnominální* (► 21. cvič.), ve funkci neshodného přívlastku, vazba pro stsl. texty typická (např. отъпущение грѣхомъ = odpuštění hříchů). 6. ѿже ak. pl. m. od иже; глаголахъ = promlouval jsem: 1. os. sg. aor. od глаголати, -лъ, -лши. 7. страха *genitiv záporový* (viz § 59.1.a; srov. české „není ani mráčku“, „nemám nejmenšího tušení“); любве lok. sg. od любви. 8. въ вѣкъ v češtině obvykle plurál: na věky. 10. родилъ сѧ еси = narodil ses: pf. od родити сѧ, рождѧ сѧ, родиши сѧ.

C. Úkoly:

1. Vyhledejte v textu všechna o-kmenová maskulina a skloňujte.
2. Skloňujte písemně: отрокъ, мѣхъ, богъ, вѣкъ, ѿзыкъ, рогъ.
3. Ústně i písemně čisujte kladné i záporné sloveso быти v přítomnosti.